

1945

(Koniec 2. svetovej vojny)

9. mája 1945 dunenie zvonov signalizovalo koniec doteraz známej najkrvavejšej bitky 2. svetovej vojny, nastal koniec takmer štyri a pol roka trvajúcej ničivej vojny. Pri Berlíne boli obklúčené posledné pozostatky nemeckej armády. Do očí ľudí sa hrnuli slzy šťastia, každému sa uľavilo, že utrpeniu je koniec a na občanov dediny čakajú pokojné dni. Z frontov sa vracali vojaci, kto kade vedel, ponáhlal sa domov ku svojej rodine. Cestu, počas ktorej sa ukrývali, prešli pešo alebo na nejakom vozidle. Na noc sa stiahli v chotári, aby ich ruskí vojaci nezatkli, stalo sa totiž, že vracajúceho sa vojaka zadržali a odviekli na prácu. Viacerých odviezli do vnútrozemia Ruska, odkiaľ sa dostali domov až po niekoľkých rokoch.

Matky čakali svojich synov, milujúce manželky a deti svojich manželov a otcov s úzkostlivým srdcom. Ak sa dozvedeli, že sa niekto vrátil, rýchlo sa šli popyzvedať, či sa s ním nestretol, či žije, či sa vráti, či nastane opätovné šťastné stretnutie? Alebo padol niekde ďaleko v ruskej zemi, či skončil dakde v Donskom ohybe počas ústupu pod kolesami obrnených vozidiel v poldruhametrovom snehu? Boli to napínavé dni pre tých, o ktorých neprišla žiadna správa – žijú alebo padli do zajatia, či niekde práchnivejú v neoznačenom masovom hrobe? Železnice boli zbombardované Nemcami, v dôsledku čoho bola železničná doprava úplne ochromená, dokonca aj na telefónnych stĺpoch vyvrtali diery, do ktorých vložili výbušniny (astralit) a vyhodili do vzduchu. Počet tých, ktorých počas cesty domov odviezli na práce do Ruska, sa odhaduje na niekoľko tisíc. Aj z našej obce sa mnohí dostali do zajatia, viacerí padli na bojiskách, najviac vojakov zahynulo v roku 1944 v Donskom ohybe alebo pri Stalingrade v krvavej bitke, na úplavicu vo väzenskom tábore, z oslabenia od hladovania.

(Okupácia obce československými partizánmi)

Ku koncu júna obsadil obec celý delostrelecký pluk partizánov. Obsadili všetky verejné budovy, súkromné domy a maštale. Občania vtedy ešte ani netušili, za akým účelom ich vyslali do našej obce. Až neskôr vysvitlo, že akcia bola spustená Benešovou vládou na vysídlenie Maďarov.

O tomto budem písať neskôr, keďže udalosti patriace do kroniky obce nasledujú po sebe, snažím sa ich dôsledne zapisovať.

(Primícia Ernő Dojcsána v obci)

15. júla vo Vacovskej katedrále vysvätil župný biskup Dr. József Pétery Ernő Dojcsána za kňaza, ktorý 22. júla odslúžil v našej obci svoju prvú svätú omšu. Novo vysvätený kňaz sa narodil 16. júna 1922 v našej obci. Menovaný pochádza zo železničiarkej rodiny. Stredoškolské štúdium ukončil na reálnom gymnáziu v Nových Zámkoch. Po maturitných skúškach sa v roku 1944 stal seminaristom na vacovskom seminári. Na primícii novo vysväteného kňaza sa zúčastnili všetci občania našej obce a v hojnom počte boli prítomní aj partizánski vojaci. Novo vysväteného kňaza vítal pri rodnom dome farár Lajos Nagy. Veriaci pochodovali pod zástavami k rodnému domu novo vysväteného kňaza na Hlavnú ulicu. Skupina dievčat v bielych šatách ho vítala kyticami, následne farár Lajos Nagy predniesol uvítaciu reč, predstaviac povolanie kňaza a cesty, ktorú musí dobrý farár prejsť. Uvítacia reč urobila v dušiach zhromaždených veriacich obrovský dojem. Mnohí začali nahlas vzlykať, ľudia s už tak potrápenou dušou precítili význam tohto veľkého dňa. Po odznení slávnostných slov, požehnaní a bozku rodičov odprevadili novo vysväteného kňaza do kostola, kde pod stanom postaveným pred vežou zaznel z úst veriacich spev. Jeho pomocníkom bol farár, ktorý spolu s ďalšími dvomi farármi pomáhal novo vysvätenému kňazovi, neskôr po prečítaní evanjelia predniesol Elek Zórád katechéta slávnostnú reč - chváliac význam tohto dňa, vznešenosť povolania farára a s tým spojenú zodpovednosť v oblasti duševného života.

Po skončení svätej omše prijali rodičia a príbuzní požehnanie novo vysväteného kňaza, následne požehnal zúčastnených veriacich. Po skončení slávnosti zaznel „Te Deum Laudamus“ a pápežská hymna.

Zostal doma ešte jeden mesiac, aby si oddýchol po únavnom štúdiu, následne sa rozlúčil a vrátil sa na miesto svojho vymenovania - do Níže (maď. *Nézza*; Maďarsko), kde pôsobil ako kaplán. Po roku odišiel do Fótu, odtiaľ do Rákospaloty, neskôr do Kunszentmiklósu, kde sa stal katechetom. Po ďalšom roku ho biskup vymenoval za administrátora v obci Fülöpszállás. V roku 1950 bol vymenovaný za farára do mesta Sándorfalva. Z našej obce pochádzali počas dlhých rokov iba traja farári. Kronika spomína kedysi v XVIII. storočí farára, ktorý sa narodil vo Veľkom Kýre.

(Odvlečenie občanov)

26. júla v skorých ranných hodinách sa pokojne spiacie obyvateľstvo prebudilo na rachot zbraní. Nič netušiaci ľudia desene povyskakovali zo svojich postelí, vybehli na dvor dozvedieť sa, čo sa deje. Podľa vopred pripraveného zoznamu sa ozbrojení vojaci objavili na dvoroch ľudí, ktorí mali byť odvedení a vyzvali ich, aby si v priebehu troch hodín zbalili

batožinu s váhou najviac 70 kg a opustili dom. Vojaci nikoho nepustili na dvor – obsadili dvory. Obyvatelia vystrašení na smrť pobehovali v dome ako prenasledovaná zver, nevediac, čorobiť, keďže vojaci prišli nečakane. Každý si pozbieral, čo sa mu dostalo do ruky, zobral si šaty, peniaze. Náreky bolo počuť v celej dedine a ľudia zdesene sledovali vývoj ďalších udalostí. Rodiny určené na deportáciu boli pozbierané väčšinou z roľníkov a boli Maďari. Domy zostali na viacerých miestach neobývané. Starostlivosťou o zvieratá boli dočasne poverení ľudia. Byty, v ktorých nikto nezostal, zamkli. Deti a starcov nechali doma do prijatia ďalších opatrení. Rovnako ponechali tých, ktorí boli Slovákmi. Z domov vyhnali zlomených starých ľudí, ktorí si svoje veci niesli zabalené do plachty na chrbte. S čižmami zavesenými na ramene, opierajúc sa o palicu nasledovali pochod. Zúfalý pohľad bol tiež, keď na Hlavnej ulici zo smrteľnej postele vyvliekli na ulicu Vendelína Száza, hospodáriaceho starca v dôchodku, a hodili na voz tak, ako ležal v posteli.

(Povláčenie maďarsky hovoriacich občanov)

Malokýrsky most bol poškodený iba sčasti, preto zhromaždených ľudí nahnali na tento most, kde ich naložili na vojenské nákladné vozidlá, odviezli pri komárňanský most a vyhnali na maďarskú stranu. Avšak Maďari neboli ochotní ich prijať. Šovinistická nenávisť vojakov a neúspešný pokus viedli k tomu, že niektorým ublížili aj fyzicky. Ľudí opäť naložili na vozidlá a odviezli do Štúrova, aby sa ich skúsili zbaviť tam. Ale ani tu sa im nepodarilo dosiahnuť, aby ich Maďari prijali. Nešťastných odvečených previezli späť do Nových Zámkov, kde už bolo zhromaždených veľa Maďarov určených na deportáciu na Zadunajsko, držali ich tam dovtedy, kým rokovali s maďarskou vládou o otázkach deportácie. Maďarská vláda ich neprijala, takže ich po dvoch týždňoch vláčenia pustili domov.

Hneď na druhý deň po odvečení sa v obci objavili horniaci Slováci, aby obsadili domy odvečených. Skoro ráno prešli celú dedinu a skúmali, ktorý dom by bol pre nich najvyhovujúcejší. Obyvatelia obce na nich hádzali blesky a vyhadzovali im na oči ich lakomosť, ktorá porušuje lásku k blížnemu, hanebnú krádež majetku nevinné povlečených spoluobčanov, ktorých hriechom bolo iba to, že bývali na slovensko-maďarskej hranici a narodili sa ako Maďari.

Prenasledovanie Maďarov sa na Slovensku ani zďaleka neskončilo. Benešova vláda sa ich chcela za každú cenu zbaviť a začala nové manévry. Nariadila ich deportáciu na miesto vysídlených Nemcov do Čiech, do tzv. Sudetskej oblasti a tým rozdelenie Maďarov, aby nežili

v mase blízko maďarských hraníc. Plán bol pripravený, čakalo sa už iba na jeho realizáciu.